

SKJENKEKONTROLLEN
JUVENTES LITT HEMMELIGE TJENESTE

Kontrollrapport 2010

Resultatene fra mindreåriges forsøk på å kjøpe alkohol i dagligvarebutikker i 2010

www.skjenkekontrollen.no

Innledning: Skjerpings!

Dette er det fjerde året vi har gjennomført omfattende kontroller av dagligvarebutikker med mindreårige. Jeg hadde håpet å se en klar forbedring fra butikkenes side i år, og at myndighetene skulle skjerpe kontrollene sine. Sånn ble det ikke.

Litt skryt

Det begynte i 2007 - det første året da Juvente gjennomførte Skjenkekontrollen-kampanjen. Da solgte 56 prosent av butikkene vi testa alkohol til mindreårige.

Siden da har vi i Juvente gjennomført Skjenkekontrollen-kampanjen hvert år. Vi har hatt utallige møter med butikker, butikkjeder, stortingspolitikere, lokalpolitikere, kontrollører og byråkrater. Vi har skrevet leserinnlegg, holdt foredrag og uttalt oss i ulike medier.

Alt dette har vi gjort for å fortelle folk at det er lett for mindreårige å kjøpe alkohol i butikker, at dette skaper mye ungdomsfull og problemer, og at kontrollene av butikkene må bedres.

Heldigvis ser det ut til å gå litt i riktig retning. Våre kontrollører blir nektet å kjøpe øl oftere nå enn i 2007, og kjeden Joker, som i 2007 toppet statistikken for dårlig alderskontroll, har klart å kare seg langt ned på lista. Gratulerer.

» *Mens mange kommuner og butikkjeder har begynt å ta tak i alkoholsalg til mindreårige, har regjeringen foreløpig ikke gjort noe som helst*

Treig regjering

Mens mange kommuner og butikkjeder har begynt å ta tak i alkoholsalg til mindreårige, har regjeringen foreløpig ikke gjort noe som helst. Det ble startet en prosess med å revidere alkoholloven som endte opp med ingen ting.

Arbeiderpartiets landsmøte og nestleder Helga Pedersen lovte i 2008 at AP skulle sørge for bedre skjenkekontroll. Vi venter fortsatt i spenning.

Nå nærmer kommunevalget seg. Jeg håper mange kommuner fremover skjerper kontrollene av salgs- og skjenkesteder og gjør en innsats for å forebygge ungdomsfull.

Det er egentlig ganske enkelt. Hyppigere kontroller. Bedre kontroller. Strengere sanksjoner.

**Hilsen Adrian Farner Rogne
Leder i Juvente**

Innhold

Oppsummering	4
Del 1: Bakgrunn og forskning	5
Juventes kontroller	5
Forskning og kunnskap	5
Det kommunale ansvaret	10
Del 2: Resultater fra kampanjen	11
NM i dårlig alderskontroll	11
Regionale tall	12
Kontrollørenes alder	14
Politisk kampanje, ikke forskning	14
Mulige "feilkilder"	14
Historier fra kontrollene	15
Del 3: Tiltak mot alkoholsalg til mindreårige	16
Nasjonale tiltak	16
Kommunale tiltak	17
Tiltak for butikker	17
Appendix A: Kilder	18
Appendix B: Tabeller for kjøpsforsøk	19
Juvente	31

Oppsummering

I løpet av september, oktober, november og desember 2010 har Juvente kontrollert 295 butikker i ulike steder i Norge. 141 av dem (ca 48 %) solgte alkohol til våre mindreårige kontrollører. Til sammen ble det solgt alkohol i 174 av 558 forsøk (ca 31 %).

» *Det må gjennomføres hyppigere kontroller av salgs- og skjenkesteder, kontrollrutinene må bedres og sanksjonene ved salg til mindreårige må bli strengere*

Kontrollene

Kontrollene har foregått ved at en mindreårig ungdom, i hovedsak mellom 14 og 16 år gammel, har gått inn i en butikk, plukket med seg alkoholholdig drikke og en annen ordinær dagligvare, og forsøkt å få betale for det i kassa.

Hvis kontrollørene har blitt spurte om legitimasjon, har de svart «Det har jeg ikke. Kan jeg kjøpe allikevel?», og om det fortsatt ble nektet salg, forlatt butikken. Hvis de får kjøpe, forlater de butikken og forsøket registreres som «salg». Juventes kontrollører forsøker ikke å fremstå eldre enn de er, for eksempel ved bruk av sminke eller ved å vifte med bilnøkler, eller ved å kjøpe «voksenting» som bleier eller lignende. Kontrollørene bruker aldri falsk legitimasjon (se del 1).

Tre hovedkrav

Juvente har tre hovedkrav til lokalpolitikerne: Det må gjennomføres hyppigere kontroller av salgs- og skjenkesteder, kontrollrutinene må bedres og sanksjonene ved salg til mindreårige må bli strengere enn i dag. Ved første gangs salg til mindreårige bør butikken minste bevillingen for tre uker, og deretter for tre måneder ved gjentakelse.

I tillegg har vi to enkle krav til kjedene, som ikke vil kreve særlige ressurser å gjennomføre: Be om legitimasjon fra alle og ta etter Vinmonopolets kontrollrutiner.

Nasjonalt krever Juvente at det utarbeides nasjonale retningslinjer for kommunenes kontroll av salgs- og skjenkesteder, at minstekravet til antall kontroller økes, og at det utarbeides et helhetlig sanksjonssystem for brudd på alkoholloven (del 3).

Del 1: Bakgrunn og forskning

Forskning på salgs- og skjenkekontroll viser blant annet at kvaliteten på kontrollene ofte er dårlig, at det gjennomføres få kontroller, og at brudd på alkoholloven sjelden fører til sanksjoner.

Juventes kontroller

Årets kampanje er en videreføring fra 2007, 2008 og 2009, der henholdsvis 40%, 38% og 34% av de mindreåriges kjøpsforsøk endte med kjøp i til sammen 56%, 58% og 43% av butikkene.

Våre kontrollører er ungdom mellom 14 og 16 år, med noen veldig få unntak. Alle går med klær og sminke de har på til vanlig, og verken kles eller sminkes for å se eldre ut enn de er. De er rett og slett vanlig norsk ungdom.

Kontrollen foregår ved at en ungdom går inn i butikken, plukker med seg alkoholholdig drikke, noen dagligvarer (ikke bleier eller andre varer som indikerer voksen alder), og går til kassen. Dersom kassapersonalet spør etter legitimasjon, svarer kontrolløren «Det har jeg ikke. Kan jeg kjøpe allikevel?». Blir det fremdeles nektet salg, avbrytes kontrollen, og forsøket merkes som «ikke salg» i rapportskjemaet. Det gjøres ingen ytterligere forsøk på å prate seg forbi, vifte med nøkler, eller annet, til tross for at det enkelt kan gjøres i ungdoms reelle kjøpsforsøk.

Dersom kassapersonalet lar salget skje, gjøres betalingen, kontrolløren forlater butikken, og forsøket merkes som «salg».

Forskjellige kontrollører kan teste samme butikk, både med korte og lengre intervaller mellom hver kontroll. Ved hver kontroll er også en myndig person til stede, som fungerer som «kontrollansvarlig» og fyller ut og signerer rapportskjemaet.

Ikke ulovlig framprovosering

Enkelte mener denne typen kontroller fremprovoserer lovbrudd som ellers ikke ville funnet sted. Det er imidlertid en rekke problematiske aspekter ved denne typen påstander.

Fremprovosering av lovbrudd vil si at statsmakten eller offentlige myndigheter provoserer frem lovbrudd for å fremskaffe bevis. Juvente er en privat aktør, og kan per definisjon ikke fremprovosere lovbrudd. Dette bekreftet også Oslo politidistrikt i et brev til oss i 2006.

Fremprovosering av lovbrudd gjelder også kun der provokasjonen er ment å skulle føre til en sanksjon. Juvente er helt tydelige på dette punktet. Vi mener ikke at våre kontroller skal brukes som grunnlag for å inndra bevillinger.

Samtidig bør det bemerkes at ethvert salg av alkohol til mindreårige er ulovlig. Det tas ikke hensyn til organisasjonstilknytning, kjøperens motivasjon for kjøpet og liknende i alkoholloven. Om salg til mindreårige skjer i forbin-

 Ethvert salg av alkohol til mindreårige er ulovlig

delse med en Juventeaksjon eller ikke er likegyldig - ethvert salg til mindreårige er et brudd på loven.

Det er viktig å presisere at denne kampanjen ikke er et forsøk på å ramme enkeltbutikkene. Det viktigste er at kommunene blir klar over problemet, og setter i gang tiltak for å gjøre noe med det. Samtidig er det lov å håpe at også butikkene tar en kraftig selvransakelse, og iverksetter tiltak for å gjøre noe med problemet. Mer om dette i del 3.

Juvente bryter ikke loven

I alkoholloven er det bestemt at det er selgerens ansvar å påse at kjøperen er gammel nok. Dersom mindreårige får kjøpt alkohol, er det butikken som bryter loven, ikke den mindreårige. Dette gjelder naturligvis også ved Juventes kontroller. Loven inneholder ingen forbud mot at mindreårige kan besitte eller kjøpe alkohol.

» *De yngste som drikker
mye har blant annet oftere
vært i fylleslagsmål, gjort
hærverk og skadet seg med
vilje enn de eldre*

Forskning og kunnskap

Det foreligger mye forskning på kontroll av salgs- og skjenkesteder, og overholdelse av alkohollovens bestemmelser. Under presenteres noen sentrale forskningsresultater, hovedsakelig fra Statens Institutt for Rusmiddelforskning (SIRUS).

Ungdoms alkoholforbruk

Det finnes et omfattende forskningsmateriale om dette temaet. Her oppsummeres kun noen av hovedpunktene.

Norsk ungdoms alkoholforbruk er i stadig endring, og de siste årene har vi sett en positiv utvikling ved at forbruket har sunket, og at debutalderen har steget noe (SIRUS' Russtatistikk-database). Samtidig vet vi at ungdoms alkoholforbruk fører til svært negative konsekvenser både i den aktuelle drikkesituasjonen, og fordi det er en tett kobling mellom et høyt alkoholforbruk i ungdomsårene og tidlig debutalder, og et høyt alkoholforbruk senere i livet.

Eksempelvis nevnes det i rapporten «Farlig Fyll» (Pape og Rossow, 2007) at:

- Blant skoleungdom med en «fuktig» livsstil

er de yngste mer utsatt for negative utfall av drikking enn de eldste.

- De yngste som drikker mye har blant annet oftere vært i fylleslagsmål (41 % mot 33 % av de eldre), gjort hærverk (38 % mot 27 %) og skadet seg med vilje (32 % mot 25 %) enn de eldre.
- De yngste høykonsumentene har oftere opplevd et bredt spekter av problemer enn de eldste høykonsumentene.
- Promillekjøring og kombinert bruk av alkohol og narkotika, er ikke uvanlig blant ungdom.

Hvilke tiltak begrenser (ungdoms) alkoholforbruk?

I boka Alcohol: No Ordinary Commodity (Babor et. al, 2003) oppsummeres hvilke politiske virkemidler som er mest effektive for å begrense alkoholbruk. Restriksjonstiltak i forhold til salg har ifølge denne kunnskapsoppsummeringen god effekt på det generelle konsumet i befolkningen, og aldersgrenser er særlig effektivt i forhold til ungdoms alkoholkonsum.

Samtidig er det rimelig å anta at aldersgrenser kun vil ha en begrenset effekt på alkoholforbruket blant ungdom dersom de ikke overholdes.

Babor et. al. (2003) slår fast at restriksjonstiltakene forutsetter hensiktsmessig håndheving, og i artikkelen «Håndheves aldersgrensen for å få kjøpt alkohol?» (Rossow, Pape og Storvoll, 2007), konkluderer også forskerne blant annet med at «(...) skjerpet håndheving av aldersgrensen hovedsakelig i butikker og på skjenkesteder vil begrense ungdoms tilgang til alkohol».

Overholdelse av alkoholoven

I artikkelen «Håndheves aldersgrensen for å få kjøpt alkohol?» (Rossow, Pape, og Storvoll, 2007), presenteres en oversikt over andel mindreårig ungdom i ulike aldersgrupper som har forsøkt å kjøpe alkohol på henholdsvis butikker, utesteder og Vinmonopol, og hvor stor andel av disse kjøpsforsøkene som har vært «vellykkede».

Totalt for alle aldersgrupper var resultatet som følger:

Butikker: 21,5 % av de spurte hadde forsøkt å kjøpe, 58 % av forsøkene var vellykkede.
 Utesteder: 22,8 % av de spurte hadde forsøkt

å kjøpe, 80 % av forsøkene var vellykkede.
 Vinmonopolet: 4,3 % av de spurte hadde forsøkt å kjøpe, 66 % av forsøkene var vellykkede.

I studien «Old enough for a beer?» (Rossow, Jarlsson og Raitasalo, 2008) brukte forskerne 18-åringere som så unge ut for alderen for å undersøke hvorvidt aldersgrensene for kjøp

	Alle	13-14 år	15-16 år	17 år
Øl/rusbrus i butikk				
Andel som har forsøkt å kjøpe	21,5	14,2	18,6	24,1
Andel av kjøpsforsøk som ikke er avvist	58	45	51	63
Alkohol på utested				
Andel som har forsøkt å kjøpe	22,8	10,1	15,2	29,1
Andel av kjøpsforsøk som ikke er avvist	80	69	72	83
Alkohol på Vinmonopolet				
Andel som har forsøkt å kjøpe	4,3	3,2	4	4,6
Andel av kjøpsforsøk som ikke er avvist	66	53	56	72

» Rapportene konkluderer
blant annet med et behov
for skjerpede kontrollrutiner og
bedre opplæring av
kontrollørene

av alkohol ble overholdt i Norge og Finland. 18-åringene foretok 460 forsøk på å kjøpe øl i monopolutsalg og andre butikker i Finland og Norge. Ungdommene fikk kjøpt øl uten å bli bedt om å vise legitimasjon i nesten halvparten av forsøkene, og sjeldnere i monopolutsalg enn i andre butikker.

I artikkelen «Beruselsens kilder – hvordan ungdom skaffer seg alkohol» (Rossow, Pape og Storvoll, 2005), skriver forskerne om hvordan mindreårig ungdom skaffer seg alkohol. Noen hovedpunkter fra artikkelen er blant annet at mindreårig ungdom i gjennomsnitt hadde skaffet seg alkohol omtrent 11 ganger i løpet av de 12 siste månedene. Kjøp på salgs- eller skjenkesteder sto for til sammen 22 % av antallet ganger de hadde fått tak i drikkevarer. Sammenliknet med 13-15-åringene hadde 16-17-åringene oftere kjøpt alkohol på ordinære salgs- og skjenkesteder. Relativt sett var slike kilder også viktigere for de eldste enn for de yngste tenåringene. Av de mindreårige som drakk alkohol, hadde nesten halvparten kjøpt drikkevarer på ordinære salgs- eller skjenkesteder det siste året.

I artikkelen konkluderer forskerne med at «Slike funn indikerer at økt kontroll, og trolig også en skjerping av sanksjonene, kan bidra til å redusere salget av alkohol til mindreårige.»

Overskjenking/skjenking til åpenbart påvirket person

I SIRUS' evalueringer av Ansvarlig Vertskap i Bergen (Lauritzen og Baklien, 2007) og Trondheim (Buvik og Baklien, 2006), avdekket forskerne omfattende overskjenking. Studien fra Trondheim påpekte også at alkoholskjenking og servering til mindreårige forekommer i stort omfang i serveringsbransjen. Begge studiene konkluderer med at skjenkestedenes kontroll av gjestene er mangelfull. I studien fra Bergen konkluderes det også med at «(...) Kursingen må følges av en effektiv håndheving av lovverket i form av mer og bedre kontroll, og sanksjonering av lovbrudd (...)». Disse rapportene avdekker store mangler i kommunenes skjenkekontroll. Dette tydeliggjør behovet for hyppigere kontroller, bedrede kontrollrutiner og sanksjonering ved lovbrudd, både i forhold til overskjenking og skjenking/salg til mindreårige.

Skjenkekontroll

I rapporten «Kommunenes forvaltning av alkoholloven 2010» (Skjælaaen, 2010) finner vi konkrete tall for avdekkede overtredelser på salgs- og skjenkesteder, og inndragninger av bevillinger. Denne viser at:

- I 2008 ble det avdekket 890 overtredelser på skjenkesteder og 165 overtredelser på salgssteder.
- I 2008 ble det inndratt 120 skjenkebevillinger og 30 salgsbevillinger.
- I 2009 ble det avdekket 1018 overtredelser på skjenkesteder og 188 overtredelser på salgssteder.
- I 2009 ble det inndratt 96 skjenkebevillinger og maksimalt 13 salgsbevillinger.

Det vil si at ca 7 % av overtredelsene knyttet til salgsbevillingene og 9 % av overtredelsene knyttet til skjenkebevillingene, førte til inndragelse i 2009.

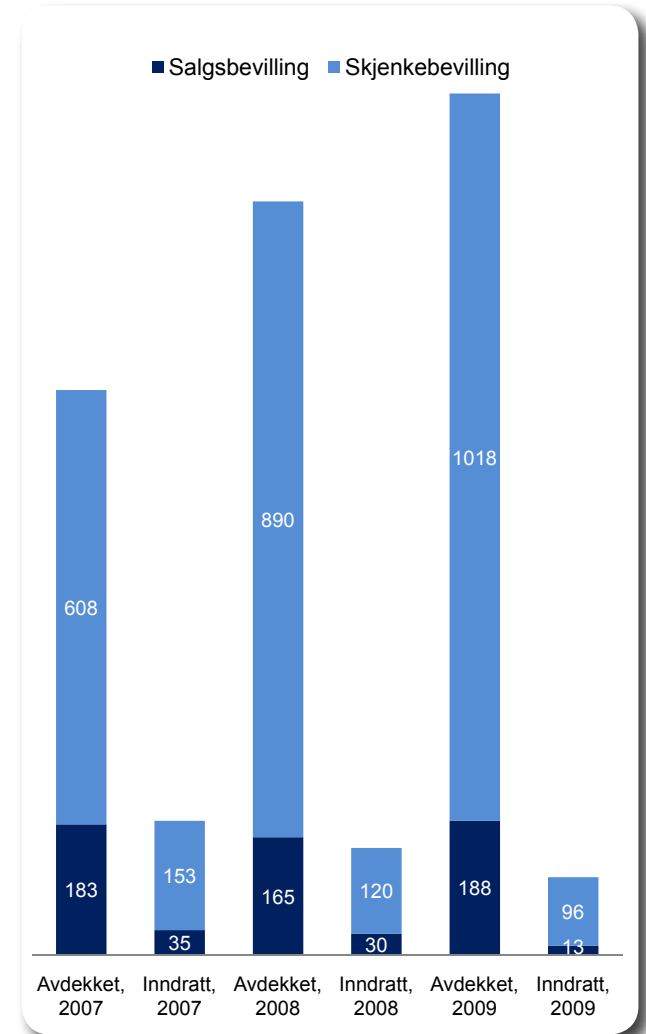
I grafen til høyre finner du en oversikt over antall avdekkede lovbrudd og antall bevillingsinndragelser på salgs- og skjenkesteder de siste tre årene.

I de fleste kommuner er det politiske organer (kommunestyre/formannskap/byråd) som fatter vedtak om inndragelse av salgs- og skjenkebevillinger.

To studier av salgs- og skjenkekontroll i henholdsvis Skien, og Porsgrunn og Bamble, (begge: Bryn, 2009) ble gjennomført av Borgestadklinikken Kompetansesenter i forbindelse med Helsedirektoratets kontrollprosjekt i 2009.

Begge disse rapportene avdekker store mangler i kommunenes kontroller av salgs- og skjenkesteder – både i forhold til lovens minimumskrav til antall kontroller, og kontrollenes kvalitet (kontrollrutiner og oppfølging). Siden 2004 var det avdekket svært få brudd på alkoholloven i de tre kommunene, og kun et mindretall av disse hadde ført til inndragelse av bevilling. Rapportene konkluderer blant annet med et behov for skjerpede kontrollrutiner og bedre opplæring av kontrollørene – både i forhold til kontrollrutiner og rapportskrivning.

I en stor kampanje i 2003 avdekket Oslo kommune at salg av alkohol til mindreårige er langt mer utbredt enn de fryktet. Spaning over lang tid både fra politiet og Næringsetatens kontrollører avslørte at åtte Oslo-butikker solgte alkohol til mindreårige. Det har ikke lyktes Juvente å finne noen rapport fra denne aksjonen, men noe mer informasjon kan leses på nettstedet forebygging.no.

Det kommunale ansvaret

Det er kommunene som forvalter alkoholloven, og deler ut salgs- og skjenkebevillinger. Kommunene har også ansvar for å kontrollere bevillingshaverne og å sanksjonere når det oppdages lovbrudd.

Kommunens skjenkekontroll foregår ved at kontrollører oppsøker et sted med bevilling. Noen steder vil en kommunal kontroll av en butikk kunne utføres som dette:

Først skaffer kontrolløren seg et overblikk over stedet utenfra, og ser om han eller hun kan se noe ulovlig. Inne i butikken ser personen etter at plasseringen av øl og rusbrus er etter loven, før han eller hun til slutt overvåker kassaområdet i noen minutter for å se om det foregår salg til mindreårige. Dersom kontrolløren får mistanke om at en kjøper er for ung, kan han eller hun gi seg til kjenne og be butikken kontrollere legitimasjonen til kjøperen. Hvis ingen mistenkelige salg skjer, gir kontrolløren seg til kjenne, og fyller ut et skjema sammen med butikken.

Kommunene må ha minst tre ganger så mange kontroller som antall steder som selger eller skjenker alkohol, og hvert sted må ha minst en kontroll i året. Rundt 300 kommuner har

engasjert vaktelskap til å ta seg av kontrollen (Skjælaaen 2010).

Butikkpersonalet blir ofte oppmerksom på skjenkekontrollens tilstedeværelse i løpet av kort tid, og for å avsløre et salg til en mindreårig person må kontrolløren ikke bare observere salget i løpet av de minuttene vedkommende er innom butikken, men også be butikken kontrollere personen. Det sier seg selv at det skal mye til for å bli tatt i en slik kontroll.

 Det sier seg selv at det skal mye til for å bli tatt i en slik kontroll

Samtidig som kommunenes kontrollerer dårlige, forvalter de som oftest alkoholloven på en uforvarlig måte. Salgs- og skjenkebevillinger gis etter mottoet «lett å få, lett å miste», men det viser seg gang på gang at bevillinger sjelden blir inndratt. SIRUS-rapporten «Kommunenes

forvaltning av alkoholloven 2008», som er referert til over, viser dette tydelig.

Salg av alkohol til mindreårige og overstadig berusede personer skjer hver eneste helg, men kommunepolitikere sitter allikevel på tribunen og ignorerer den store mengden vold og ungdomsfull som skyldes dårlig kontroll med butikker og skjenkesteder.

For å redusere de problemene alkoholbruk medfører, er både kommunene og butikkene nødt til å ta skjenkelovgivning på alvor. I tillegg må kontrollrutinene bedres, slik at man faktisk kan avdekke og straffe de lovbruddene som skjer.

Del 2: Resultater fra kampanjen

Fra september til desember 2010 har Juventemedlemmer mellom 14-16 år gjennomført 558 kontroller. De ble gjort i til sammen 295 butikker i 34 kommuner i 13 fylker i Norge. 48 % av butikkene solgte alkohol til disse ungdommene i ett eller flere forsøk, og i totalt 31 % av forsøkene gikk den mindreårige kontrolløren ut av butikken med alkohol i posen.

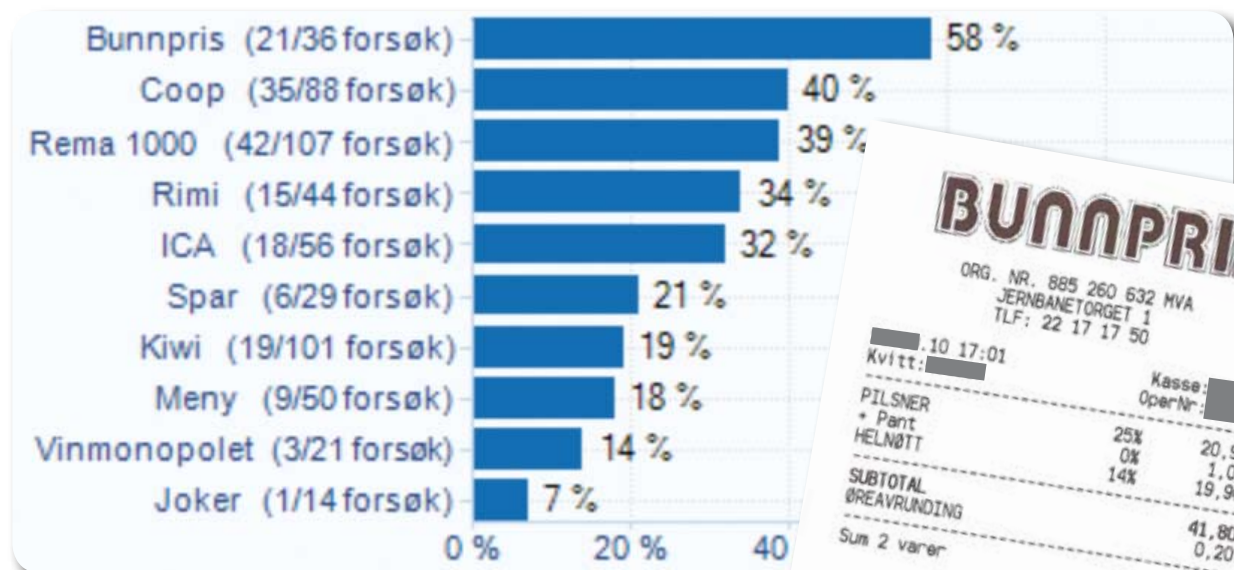
NM i dårlig alderskontroll

I 2009 solgte ca 43 % av butikkene vi testet alkohol til mindreårige. Andelen butikker som solgte er altså omtrent litt større i år. Hvis vi ser på kjøpsforsøk, ser vi en nedgang fra at 34 % av kjøpsforsøkene endte med salg, til 31 %.

Kjeden som kom dårligst ut i 2010 var Bunnpris, som solgte alkohol til mindreårige i 21 av 36 forsøk (58 %). Selv om vi er klar over at ulike butikker ble testet et ulikt antall ganger, skiller Bunnpris seg ut som verstingen i år. Bunnpris var også på toppen i klassen «NM i dårlig alderskontroll» i fjor, ettersom kjeden solgte alkohol i 13 av 27 kjøpsforsøk.

På en delt andreplass i NM i dårlig alderskontroll ligger Coop og Rema 1000. Begge kjedene solgte alkohol til mindreårige i 4 av 10 forsøk.

Etter å ha tatt fjorårets sølvmedalje i dårlig alderskontroll, har Vinmonopolet gått ned i andel salg til 3 av 21 forsøk i år. Allikevel er ikke Polet kjeden som er best i alderskontroll. Butikken i bunnen av tabellen med ett vellykket kjøpsforsøk av 14, er Joker. Joker var også nesten på bunnen i 2009 (2 av 10).

Uten at vi vil trekke noen bombastiske slutninger, er det interessant å se at butikkene i NorgesGruppen (Spar, Kiwi, Meny og Joker) generelt gjør det bedre enn de andre dagligvarekjedene.

Regionale tall

På landsbasis solgte 141 butikker (det vil si ca 48%) av totalt 295 en eller flere ganger alkohol til mindreårige. I 174 av de 558 kontrollene ble det solgt alkohol. Det tilsvarer ca 31 %. Det viser først og fremst at det «nytter å forsøke en gang til», en teknikk vanlig ungdom ikke nøler med å bruke.

Fylkes- og kommunestatistikk

I år er det Akershus som kaprer en litt tvilsom førsteplass i dårlig kontroll, hvis vi fokuserer på andelen butikker som solgte. Her solgte 7 av 8 (88 %) butikker alkohol til mindreårige. Samtidig er det viktig å huske at få kontroller i få butikker gir usikre tall. En uoffisiell førsteplass bør derfor kanskje gå til Møre og Romsdal. Her hadde vi mange kontroller, og butikkene gjorde det jevnt over veldig dårlig.

Rogaland og Møre og Romsdal stikker seg ut som de fylkene der vi har gjennomført klart flest kontroller. I Rogaland gjennomførte vi 126 kjøpsforsøk i 41 butikker i tre kommuner. 22 av disse butikkene solgte alkohol til mindreårige.

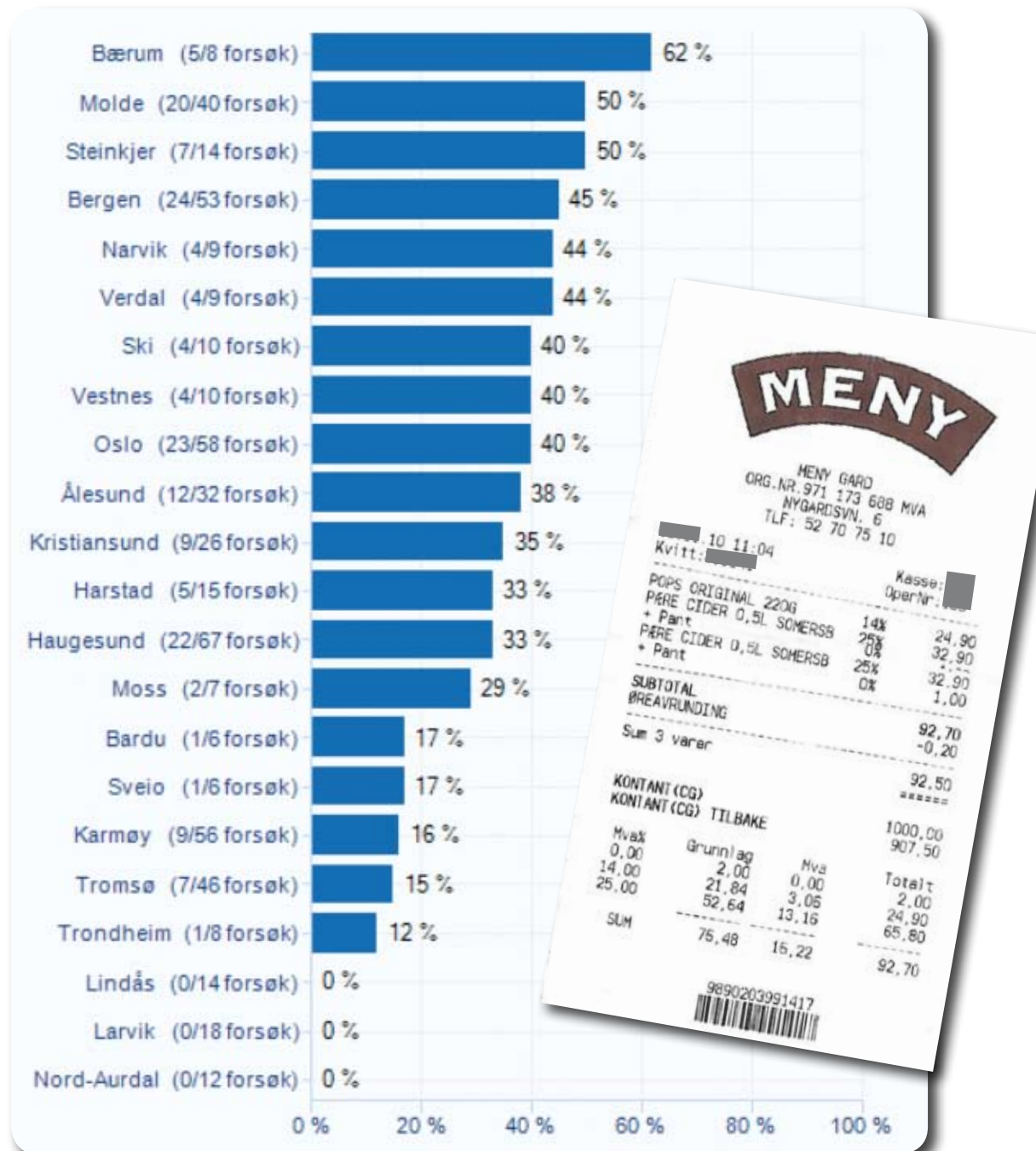
I Møre og Romsdal gjennomførte vi 112 kontroller i 44 butikker. 31 av butikkene vi testet i fylket solgte alkohol til mindreårige.

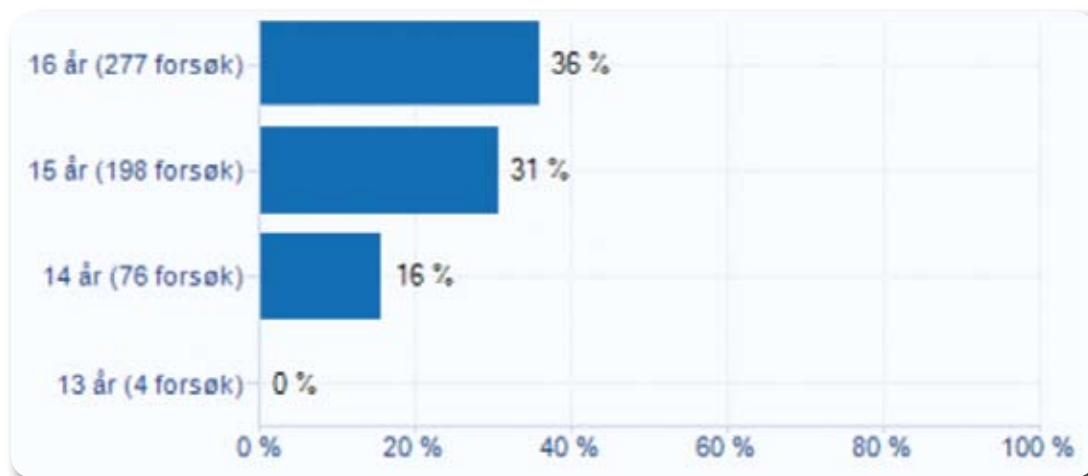
	Butikker kontrollert	Butikker som solgte	%	Kjøpsforsøk	Salg	%
Oslo	41	22	54	58	23	40
Akershus	8	7	88	18	9	50
Østfold	7	2	29	7	2	29
Oppland	13	1	8	21	2	10
Buskerud	4	1	25	5	1	20
Vestfold	9	0	0	18	0	0
Rogaland	41	22	54	126	31	25
Hordaland	55	26	47	80	27	34
Møre og Romsdal	44	31	70	112	47	42
Sør-Trøndelag	5	1	20	8	1	12
Nord-Trøndelag	16	9	56	24	12	50
Nordland	7	5	71	10	5	50
Troms	45	14	31	71	14	20
TOTALT	295	141	48	558	174	31

På den positive siden utmerker Vestfold seg i år som et fylke der ingen av de kontrollerte butikkene (0 av 9) solgte alkohol til mindreårige. Dette er spesielt positivt med tanke på at resultatene fra 2009 var at 7 av 7 butikker i Vestfold solgte. Også Lindås og Nord-Aurdal utmerker seg. I grafen til høyre er kun kommuner der vi har gjennomført mer enn 10 kontroller tatt med.

Senere i dette kapittelet kan du lese om mulige feilkilder som kan ha bidratt til det oppsiktsvekkende lave salgstallet i enkelte kommuner.

Tabellen på forrige side viser resultatet for hvert fylke, og mer detaljerte kommunedata finnes i Appendiks B. Vær oppmerksom på at det ikke nødvendigvis gir mening å sammenligne fylke for fylke eller kommune for kommune, siden måten kontrollene har blitt utført på i stor grad har blitt tilpasset det som har passet best lokalt, slik at noen fylker har blitt unnagjort på en helg, med de samme kontrollørene fra fredag ettermiddag til lørdag ettermiddag, mens andre fylker i større grad har blitt kontrollert av flere forskjellige personer fordelt utover ukedager. Derfor kan både tids- og aldersprofilen fra fylke til fylke og fra kommune til kommune være forskjellig, og det gir utslag i resultatene.

Kontrollørenes alder

Kontrollørene i undersøkelsen har stort sett vært mellom 14 og 16 år. Men i enkelte tilfeller har kontrollørene vært 13 år. I grafen over finner du en oversikt over antall kjøpsforsøk som er gjort av kontrollører i de ulike aldersgruppene. I underkant av hvert sjettede forsøk med en fjortenåring har lyktes, mens 15- og 16-åringer får kjøpt alkohol i 31 % og 36 % av forsøkene.

Politisk kampanje, ikke forskning

Det er viktig å påpeke at denne kampanjen ikke er et forskningsprosjekt, med de formelle og metodemessige krav det måtte medføre. Denne kampanjen viser at det er lett for mindreårige å kjøpe alkohol, og har som hovedformål å bedre kommunenes kontroller

av butikkene. Tidligere undersøkelser, som nevnt i kapittel 1, gir en mer faglig tilnærming til temaet.

Mulige «feilkilder»

En rekke faktorer kan ha påvirket de endelige, nasjonale resultatene fra Skjenkekontrollen-kampanjen i 2010. Her er en kort gjennomgang av disse:

Få kontroller

Sammenlignet med 2008 (1176 kontroller), har vi i 2010 gjennomført relativt få kontroller - 558, mens tallet har gått opp fra 2009 (342). Det lave antallet kontroller virker inn på fylkesstatistikken. I 2008, for eksempel, varierte fylkesresultatene mellom salg i 43 %

av butikkene i Troms og 82 % av butikkene i Østfold (med unntak av Aust-Agder, der vi bare hadde testet 4 butikker).

Dette kan også resultere i høyere tall: fra salg på 0% til 88%. Dette kalles gjerne 'de små talls lov'. Når antallet butikker vi har testet i et fylke er lavt, blir variasjonene mellom fylkene også større.

Færre kontroller per butikk

I 2007 kontrollerte vi hver butikk i gjennomsnitt 2,16 ganger. I 2008 gjennomførte vi i snitt 2,42 kontroller per butikk, mens tallet for 2010 er 1,9 kontroller per butikk. Det sier seg selv at sannsynligheten for at en butikk selger alkohol til mindreårige er større hvis man prøver flere ganger, og dette kan ha bidratt til at andelen butikker som solgte i våre kontroller er lavere i 2010 sammenliknet med tidligere kontrollår.

Historier fra kontrollene

Phillip Aubert

Kontrollansvarlig, 18 år
På Ica Nær, på Bleikemyr i Haugesund skulle et 14 år gammelt medlem i Juvente kjøpe Smirnoff Ice. Damen i kassen sa. "Dessverre, nei, men om jeg hadde kjent deg, hadde det gått fint!"

Knut Aron Fludal

Kontrollansvarlig, 18 år
Det var en av kontrollørene som ved en feiltagelse gjekk inn på Europris, der de ikkje selger alkoholholdige drikker. Men kontrolløren fant noe alkoholfritt som han prøvde å kjøpe, men han fikk ikkje lov. Så det finns faktisk noen som kanskje er litt for strenge.

Robert Zackrisson

Kontrollansvarlig, 23 år
ICA butikk ved Oslo S. Vår kontrollør (15) kjøpte øl i butikken og betalte for den i kassa. Etter at butikkmedarbeideren har spurt om legitimasjon, men fått til svar at "det har jeg ikke", sier hun: "denne gangen går det bra, men husk leg til neste gang".

Robin Haukenes

Kontrollør, 16 år
Jeg gikk bare inn på Vinmonopolet og henta en flaske sprit, jeg. Personen i kassa spurte ikke om leg eller noe som helst. Det var bare å betale, få kvittering og gå ut igjen.

Del 3: Tiltak mot alkoholsalg til mindreårige

Med Skjenkekontrollen-kampanjen har Juvente vist at det er lett for mindreårige å kjøpe alkohol i dagligvarebutikker. Hyppigere og bedre kontroller, og strengere sanksjoner når det blir oppdaget lovbrudd vil være de viktigste virkemidlene for å gjøre noe med det. Juvente går også inn for minimumssanksjoner når en bevillingshaver blir tatt i å selge til mindreårige, og krever nasjonale retningslinjer for kommunal kontroll.

Kommunale tiltak

Den kommunale skjenkekontrollen er kommunenes viktigste virkemiddel for å bekjempe brudd på alkoholloven. Dessverre er det slik at de færreste norske kommuner avdekker salg til mindreårige, og enda færre sanksjonerer lovbrudd når de oppdages. Dersom man virkelig ønsker å redusere problemet, holder ikke fagre løfter om å ta situasjonen på alvor. Kommunene må skjerpe kontrollene og sanksjonene sine.

Hyppigere kontroller

Bevillingene skal i følge alkoholloven kontrolleres minst en gang i året. Kommunen skal i løpet av året ha gjennomført minst tre ganger så mange kontroller som antall salgs- og skjenkesteder (omsetningsforskriften § 9-7). Den praktiske gjennomføringen av kontrollene er opp til kommunen selv.

I de fleste kommuner er det nødvendig å intensivere kontrollene av butikkene og skjenkestedene for å oppdage lovbrudd. Dette innebærer nødvendigvis å gjennomføre

hyppige og systematiske kontroller. Samarbeid mellom kommuner kan også gi gode resultater. Vi anbefaler å gjennomføre gjennomsnittlig minst fem årlige kontroller per salgs- og skjenkested.

Bedre kontrollrutiner

Som nevnt i kapittel 1.2 og 1.3 er kontrollrutinene til den kommunale skjenkekontrollen ofte svært dårlige, og muliggjør i liten grad avsløring av lovbrudd, selv om de skulle finne sted. Å bedre rutinene for hvordan den kommunale skjenkekontrollen gjennomføres vil være et effektivt virkemiddel for å begrense salg av alkohol til mindreårige og andre brudd på alkoholloven.

Eksempelvis bør kontroller bli utført av personer personalet i butikken/skjenkestedet ikke kjenner til. Kontroller av butikker bør også gjennomføres på tidspunkt der det er størst sannsynlighet for at lovbrudd vil skje, for eksempel etter skoletid torsdager og fredager i butikker nær skoler. Det bør brukes lang tid på

observasjon under kontrollene, både utenfor og inne i butikkene. Kontrollørene bør også få grundig opplæring i rutiner for kontroll og i å skrive rapporter som er juridisk holdbare.

Strengere sanksjoner

Kanskje enda mer problematisk enn at kontrollene er dårlige, er det at lovbrudd som blir oppdaget ikke får konsekvenser. Mange kommuner benytter seg av prikkbelastningssystemer og advarsler, i stedet for midlertidig eller permanent inndragning av salgs- eller skjenkebevilling,

Det økonomiske tapet ved inndragning av bevilling er et insentiv til å følge alkoholloven. Dersom man ikke inndrar bevillingen ved lovbrudd, har heller ikke salgs- eller skjenkestedet noe økonomisk motiv for å overholde aldersbestemmelsene. Ved salg til mindreårige anbefaler Juvente tre ukers inndragning av bevilling ved første gangs lovbrudd, og tremåneders bevillingsinndragelse ved gjentakelse.

Nasjonale tiltak

I dag må hver enkelt kommune selv finne ut hvordan effektiv skjenkekontroll gjennomføres og definere hva den anser for å være et alvorlig lovbrudd. Dette fører til at kvaliteten på kontrollene og sanksjonene for lovbrudd varierer fra kommune til kommune. Det som i en kommune kan føre til to ukers inndragning av bevilning, kan medføre kun en advarsel i nabokommunen.

Dette fører videre til at enkelte brudd på alkoholoven forekommer hyppigere i enkelte kommuner enn i andre. Dagens organisering gir også et uoversiktlig regelverk og varierende rammebetingelser for butikker og skjenkenæring.

Retningslinjer for kontroll

Det er nødvendig å få på plass nasjonale retningslinjer for hvordan kommunal kontroll av salgs- og skjenkesteder skal foregå. Disse retningslinjene bør primært ta sikte på å redusere omfanget av salg/skjenking til mindreårige, overskjenking, samt andre alvorlige brudd på alkoholoven. Retningslinjene bør inneholde krav til opplæring av kommunale skjenkekontrollører og retningslinjer for hvordan kommunal skjenkekontroll skal gjennomføres.

» *I dag må kommunene selv finne ut hvordan effektiv skjenkekontroll gjennomføres og definere hva den anser for å være et alvorlig lovbrudd*

Flere kontroller

Minimumskravet til antall kontroller bør økes fra tre til fem i forskriftens § 9-7. Fylkesmannen bør gis i oppgave å holde oppsyn med at kommunene overholder lovens minimumskrav til antall kontroller. Fylkesmannen bør også gis myndighet til å iverksette sanksjoner overfor kommunene dersom lovens minimumskrav ikke overholdes.

Sanksjonssystem

Det er nødvendig å utarbeide et helhetlig nasjonalt system for hvordan brudd på alkoholoven skal sanksjoneres. Et slikt system bør gi retningslinjer for hvilke reaksjoner som bør gis for ulike lovbrudd. Det bør foreligge klare minimumssanksjoner for alvorlige lovbrudd som overskjenking og salg/skjenking til mindreårige.

Tiltak for butikker

En butikk som har fått en salgsbevilning har en forpliktelse til å overholde bestemmelsene i alkoholoven – også aldersgrensene. Fordi ungdom, som nevnt i kapittel 1.2.1, er spesielt utsatt for skader og problemer i forbindelse med alkoholbruk, har også butikkene et sosialt ansvar for å begrense mindreåriges tilgjengelighet til alkohol. Dessverre viser resultatene i denne rapporten at mange butikker tar svært lett på dette ansvaret.

Vinmonopolets rutiner

Både forskning og Juventes kontroller fra 2007 og 2008 viser at Vinmonopolet er langt flinkere enn dagligvarebutikker til å overholde aldersgrensene for salg av alkohol. I 2009 var polet skuffende dårlige, men dette kan være på grunn av «de små talls lov».

Vinmonopolet har rutiner for alderskontroll som langt på vei overgår butikkene. De gjennomfører årlig holdningskampanjer rettet mot kunder for å minne om aldersgrensene, og oppfordre alle kunder under 25 år til å vise legitimasjon. Disse kampanjene preger også butikkene, nettsidene og kasseområdet. De ansatte får også grundig opplæring gjennom filmer, instruksjon, foldere, effekter, internblad og annet.

Appendix A: Kilder

Her er en oversikt over kilder som er benyttet i denne rapporten - hovedsakelig i del 1.

Babor, Thomas, m.fl. (red.). Alcohol: No Ordinary Commodity – Research and Public Policy, Oxford University Press (Oxford), 2003.

Bryn, M. D. «Når kontrollene ikke virker – Om hindringer for god salgs- og skjenkekontroll i Porsgrunn og Bamble», 2009: <http://www.borgestadklinikken.no/borgestadklinikken/vedlegg/Porsgrunn-Bamble.pdf>

Bryn, M. D. «Når kontrollene ikke virker – Om hindringer for god salgs- og skjenkekontroll i Skien», 2009: <http://www.borgestadklinikken.no/borgestadklinikken/vedlegg/Skien.pdf>

Buvik, K. V. og Baklien, B. «Skal det være noe mer før vi stenger? – Evaluering av Ansvarlig Vertskap i Trondheim», 2006: http://www.sirus.no/filestore/Import_vedlegg/sirusrap.4.06.pdf

Lauritzen, H. C. og Baklien, B. «Overskjenking i Bergen – En oppfølgingsevaluering av Ansvarlig vertskap i Bergen», 2007: http://www.sirus.no/filestore/Import_vedlegg/sirusrap.5.07.pdf

Pape, H og Rossow, I. «Farlig Fyll», i Tidsskrift for ungdomsforskning nr 13, 2007, NOVA (Oslo): <http://www.ungdomsforskning.no/Download/1-2007/Pape%20og%20Rossow%20TfU%201-2007.pdf>

Rossow, I, Pape, H og Storvoll, E. «Beruselsens kilder – hvordan ungdom skaffer seg alkohol», i Tidsskrift for Den norske lægeforening nr 9, 2005: http://www.tidsskriftet.no/?seks_id=1181805

Rossow, I, Pape, H og Storvoll, E. «Håndheves aldersgrensen for å få kjøpt alkohol?», i Tidsskrift for Den norske lægeforening nr 11, 2007: http://tidsskriftet.no/?seks_id=1544148

Rossow, I, Jarlsson, T, og Raitasalo, K. «Old enough for a beer?», i Addiction nr 9, 2008, Blackwell (London)

Skjælaaen, Ø. «Kommunenes forvaltning av alkoholloven 2010», 2010: http://sirus.no/filestore/Automatisk_opprettede_filer/Kommunenesforvaltningavalkoholloven2010.pdf

Appendix B: Tabeller for kjøpsforsøk

Her finner du detaljert info om alle kontrollene vi har gjort i alle butikkene fordelt på fylke og kommune.

Oslo

22 av 41 butikker (54%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rema 1000 Torggata	Torggata 2	3 OSLO	1	0
Bunnpris Oslo S	Jernbanetorget 1	3 OSLO	1	0
Coop Mega Tøyen	Hagegata 23	3 OSLO	1	0
Rema 1000 Jordal	Jordalgata 2	3 OSLO	0	1
Rimi St. Halvardsgt.	St. Halvards Gate 67	3 OSLO	0	1
Kiwi 363 Grønland 18	Grønland 18	3 OSLO	0	1
Rema 1000 Grønland	Smalgangen 6	3 OSLO	1	0
Kiwi Byporten	Jernbanetorget 9	3 OSLO	0	1
Kiwi 545 Tøyen	Kolstadgata 18	3 OSLO	0	1
Bunnpris Tøyen	Gruegata 23	3 OSLO	1	0
Meny Oslo City	Stenersgate 1	3 OSLO	0	1
Kiwi 331 Storgata 33	Storgata 33	3 OSLO	1	0
Vinmonopolet Oslo City	Stenersgata 1	3 OSLO	0	2
Rimi Postgirobygget	Biskop Gunnerus gate 5	3 OSLO	1	0
ICA Nær Østbanen	Jernbanetorget 1	3 OSLO	1	0
Rema 1000 Calmeyersgate	Calmeyers gate 4	3 OSLO	1	0
Rema 1000 Sofienberg	Trondheimsveien 47	3 OSLO	0	2
Kiwi 351 Grønland	Grønlandsleiret 25	3 OSLO	0	1
Meny Carl Berner	Trondheimsveien 113	3 OSLO	0	3
Rimi Trondheimsvn. 5	Trondheimsveien 5	3 OSLO	0	3
Ica Nær Grensen	Akersgaten 45	3 OSLO	0	1
Asian Food Import AS	Calmeyersgt 10	3 OSLO	1	0
Rimi Hausmannsgate	Hausmannsgate 19 A	3 OSLO	1	0
Kiwi 419 Gunerius	Storgata 32	3 OSLO	1	0
Rema 1000 Signaturgården	Gamle Ringeriksvei 45	3 OSLO	1	1
Coop Mega Bekkestua	GL Ringeriksveien 39	3 OSLO	1	1
Rimi Bekkestua	Gml. Ringeriksveie 35	3 OSLO	2	0
Paradis Kolonial AS	Skippergt 8	3 OSLO	1	0
Vinmonopolet Oslo S	Jernbanetorget 1, postboks 20	3 OSLO	0	1

Oslo forts.

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Joker Gamlebyen	Schweigaardsgt 53	3 OSLO	0	1
Vinmonopolet Grønland Basar	Tøyengt 2	3 OSLO	0	1
Joker Galgeberg	Schweigaardsgt 62	3 OSLO	1	0
Bunnpris Grønland Basar	Tøyengata 2-4-6	3 OSLO	1	0
Coop Prix Kampen	Brinken 20	3 OSLO	0	1
Joker Grønland	Mandalsgt 4	3 OSLO	0	1
Rema 1000 Trelastgården	Platousgt 31	3 OSLO	1	0
Meny Grønland	Smalgangen 49	3 OSLO	0	1
Kiwi Carl Berner	Hasleveien 10	3 OSLO	0	3
Rimi Sofienberg	Trondsveien 72	3 OSLO	1	2
Kiwi 469 Schous Plass	Trondheimsveien 15	3 OSLO	1	2
Kiwi 487 Trondheimsveien	Trondheimsveien 64	3 OSLO	1	2

**Akershus
Bærum****7 av 8 butikker (88%)
4 av 4 butikker (100%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rema 1000 Sandvika Vest	Claude Monets Allè 14	2 SANDVIKA	1	1
Meny Helgerudhallen	Rådmann Halmratsvei 6	2 SANDVIKA	2	0
Kiwi 305 Kjørbro	Sandviksveien 183	2 SANDVIKA	1	1
Ica Nær Sandvika Storsenter	Sandviksveien 176	2 SANDVIKA	1	1

Ski**3 av 4 butikker (75%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Meny Ski	Eikeliv 1	2 SKI	2	2
Rema 1000 Ski	Åsenveien 12	2 SKI	1	1
Rimi Ski	Kjeppestadveien 2	2 SKI	0	2
Ultra Ski	Jernbanesvingen 6	2 SKI	1	1

**Østfold
Moss****2 av 7 butikker (29%)
2 av 7 butikker (29%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Coop Mega Moss	Storgatan 41	1 MOSS	0	1
Gimle Dagligvare	Gimleveien 5	1 MOSS	0	1
Rema 1000 Amfisenteret	Postboks 525	1 MOSS	0	1
Joker Jeløy	Nesvg. 11	1 MOSS	0	1
Rema 1000 Kanalen Moss	Værftsgt 1	1 MOSS	1	0
Kiwi 476 Gudesgt Moss	Gudesgt 12	1 MOSS	1	0
Kiwi 497 Sjøgata	Sjøgt 15	1 MOSS	0	1

Oppland**Øystre Slidre**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Kiwi Beitostølen	Beitostølen	5 BEITOSTØLEN	0	2
Coop Mega	Beitostølen	5 BEITOSTØLEN	0	2
Spar Beitostølen	Beitostølen	5 BEITOSTØLEN	0	1

1 av 13 butikker (8%)**0 av 3 butikker (0%)****Nord-Aurdal**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Kiwi 046 Leira		5 LEIRA I VALDRES	0	2
Coop Mega Fagernes	Skrautvålvn. 2	5 FAGERNES	0	2
Rema 1000 Leira	Skulevegen 7	5 LEIRA I VALDRES	0	2
Meny Leira	Markaveien 2	5 LEIRA I VALDRES	0	2
Kiwi 016 Fagernes	Skrautvålsvn.	5 FAGERNES	0	1
Kiwi 059 Aurdal		5 AURDAL	0	2
Joker Fjellbu	Tisleidalen	5 TISLEIDALEN	0	1

0 av 7 butikker (0%)**Etnedal**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Ica Matkroken, Bruflat	Bruflat, Etnedal	5 ETNEDAL	2	0
Coop Marked Etnedal	Etnedal	5 ETNEDAL	0	1

1 av 2 butikker (50%)**Sør-Aurdal**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Spar Valdrestunet	Bagn	5 BAGN	0	1

0 av 1 butikk (0%)**Buskerud
Kongsberg**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Meny Stortorvet	Karchesgt.3	6 KONGSBERG	0	1
ICA Supermarked Bergasenteret	Kongens gate 12	6 KONGSBERG	0	1
Rema 1000 Sentrum Kongsberg	Dyrmyrgata 2	6 KONGSBERG	0	1
Rema 1000 Kongsberg	Stasjonsbakken 4	6 KONGSBERG	1	1

1 av 4 butikker (25%)**1 av 4 butikker (25%)**

Vestfold Larvik

0 av 9 butikker (0%)
0 av 9 butikker (0%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rema 1000 Øya	Tjøllingveien 38	7 LARVIK	0	2
Meny Øya Larvik	Tjøllingveien 45	7 LARVIK	0	2
ICA Maxi Larvik	Nansetgata 11	7 LARVIK	0	2
Kiwi 350 Torstrand	Dronningensgt. 31	7 LARVIK	0	2
Meny Larvik	Olavsgate 12	7 LARVIK	0	2
Rimi Frankendalsveien	Frankendalsveien 95	7 LARVIK	0	2
Meny Nanset Larvik	Yttersøveien 2	7 LARVIK	0	2
Meny Fritzøe Brygge	Fritzøe Brygge	7 LARVIK	0	2
Kiwi 558 Nanset	Nansetgata 108	7 LARVIK	0	2

Rogaland Sandnes

22 av 41 butikker (54%)
0 av 1 butikk (0%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Spar Haggmo AS	Rustavegen 16	11 SANDNES	0	1

Haugesund

17 av 19 butikker (89%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Coop Marked Haraldsgate	Haraldsgata 165	11 HAUGESUND	1	1
Rema 1000 Bytunet	Haraldsg. 177	11 HAUGESUND	1	2
Rema 1000 Raglamyr	Longhammarv. 7	11 HAUGESUND	2	1
Coop Obs! Haugesund	Longhammarveien 27	11 HAUGESUND	1	4
Rimi Kvala	Kringehaugvn. 2	11 HAUGESUND	1	1
Rimi Flotmyr	Flotmyrgata 194	11 HAUGESUND	2	2
Rema 1000 Kvala	Austrheimveien 10	11 HAUGESUND	2	2
Rema 1000 Spannavegen	Spannavegen 151	11 HAUGESUND	2	3
Rema 1000 Solvang	Skjoldavegen 68	11 HAUGESUND	1	4
ICA Maxi Haugesund	Spannaveien 148	11 HAUGESUND	1	3
ICA Nær Bleikmyr	Myrullveien 5	11 HAUGESUND	1	3
Vinmonopolet Haugesund	Skåregata 92	11 HAUGESUND	1	2
Meny Gard	Nygårdsveien 6	11 HAUGESUND	1	3
Ica Nær Markedet	Skåregata 92	11 HAUGESUND	1	1
Meny Karmsundsgata	Karmsundsgata 60	11 HAUGESUND	0	4
Coop Prix Austmannaveien	Austmannavn. 11	11 HAUGESUND	1	0
Kiwi 630 Gard	Hafrsfjordgate 11	11 HAUGESUND	1	5
ICA Supermarked Karmsundgata	Karmsundgata 54	11 HAUGESUND	2	2
Joker Haugesund	Sørhauggata 152	11 HAUGESUND	0	2

Karmøy**5 av 21 butikker (24%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rimi Kopervik	Kopparen	11 KOPERVIK	0	1
Kiwi 611 Åkra	Klæhaugveien 14	11 ÅKREHAMN	0	3
Rimi Avaldsnes	Øygarden	11 AVALDSNES	2	1
Coop Mega Kopervik	Austre Karmøyveg 130, Karmøy	11 KOPERVIK	2	2
Meny Vedavågen	Industriområdet Vea Øst	11 VEDAVÅGEN	0	4
ICA Nær Skudesneshavn	Postveien	11 SKUDENESHAVN	0	1
Kiwi 635 Langåker	Langåker	11 STOL	0	1
Rema 1000 Åkrehamn	Postboks 243	11 ÅKREHAMN	0	3
Vinmonopolet Karmøy	Austre Karmøyveg 130	11 KOPERVIK	0	3
Kiwi 613 Avdalsnes	Utvik	11 AVALDSNES	0	5
Rema 1000 Avaldsnes	Kong Augvaldsveg 1	11 AVALDSNES	1	2
Olav Hauges Kolonial Åkrehamn	Åkraveien 216	11 ÅKREHAMN	0	1
Coop Prix Stor Åkrehamn	Haugebergsvegen 1	11 ÅKREHAMN	0	2
Rimi Åkra	Vestre Karmøyvegen 321	11 ÅKREHAMN	0	3
Joker Sandve Karmøy	Vestre Karmøyvei 817	11 SANDVE	0	1
Joker Kvalarvåg	Kvalavåg	11 KVALAVÅG	0	2
Kiwi 641 Torvastad	Storesund	11 TORVASTAD	0	2
Kiwi Vormedal	Vormedalsveien 340	11 VORMEDAL	0	2
Rema 1000 Norheim	Postboks 1903	11 KARMSUND	2	2
Meny Oasen Haugesund	Oasen Storsenter	11 KARMSUND	0	5
Prix Avaldsnes	Kong Augvalds veg 6	11 AVALDSNES	2	1

Hordaland Bergen

**26 av 55 butikker (47%)
23 av 36 butikker (64%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Meny Oasen Bergen	Folke Bernadottesvei 50	12 FYLLINGSDALEN	0	1
Rema 1000 Spectrum	Folke Bernadottesvei 44	12 FYLLINGSDALEN	1	0
Rimi Løvås	Løvåsveien 20	12 FYLLINGSDALEN	1	0
Rema 1000 Drotningstveit	Drotningstveitveien 132	12 GODVIK	1	1
Coop Obs! Lagunen	Laguneveien 1	12 BERGEN	1	0
Safari Lagunen	Lagunen Senter	12 RÅDAL	1	0
Vinmonopolet Lagunen	Laguneveien 1	12 RÅDAL	1	0
Rema 1000 Fanatorget	Aurdalslia 10	12 SANDSLI	1	0
Kiwi 882 Godvik	Alvehaugen 4	12 GODVIK	0	2
Rema 1000 Godvik	Alvehaugen 2	12 GODVIK	0	2
Rimi Olsvik	Olsvikskjenet 155	12 OLSVIK	1	1
Coop Mega Vestkanten	Loddefjordveien 2	12 LODDEFJORD	0	2
Vinmonopolet Vestkanten	Loddefjordveien 2	12 LODDEFJORD	0	1
Eurospar Hylkje	Hylkjebakken 1	12 HYLKJE	0	2
Ica Supermarked Gullgruven	Liamyrane 1	12 NYBORG	1	1
Rema 1000 Eidsvåg	Ervikveien 11	12 ØVRE ERVIK	2	0
Ica Maxi Åsane	Åsane Senter 21	12 ULSET	1	1
Meny	Åsane Senter	12 ULSET	1	1
COOP Extra Nyborg	Åsamyrane 271	12 NYBORG	1	1
Safari Laksevåg	Laksevåg senter	12 BERGEN	1	0
Kiwi 866 Sjøld	Trosvei 1	12 BERGEN	0	1
Rema 100 Skjold	Odinsvei 61	12 BERGEN	1	0
Rimi Mathopen	Skareveien 1 A	12 BERGEN	0	2
ICA supermarked	Sadsliahaugen 1	12 BERGEN	1	0
Bunnpris	Vardesvingen 1	12 BERGEN	1	0
Vinmonopolet	Fyllingsdalen	12 BERGEN	1	0
Rema 1000 Lynghaugparken	Dag Hammerskjøldsvei 1	12 BERGEN	1	0
Coop Prix Melkeklassen	Arne Abrahamsvei 1	12 BERGEN	1	0
Rema 1000 Laksevåg sm	Laksevåg senter	12 BERGEN	1	0
Kiwi 873 Hamrehjørnet	Gabriel Tiscendorfsvei 16	12 BERGEN	0	1
Kiwi 886 Oasen	Folke Bernadottesvei 52	12 BERGEN	0	1
Meny Dolviken	Dolvikveien 36	12 BERGEN	0	1
Kiwi 861Ervik	Ervikveien72	12 BERGEN	1	0
Kiwi 814	Tertnesveien 88	12 BERGEN	1	1
Vinmonopolet Nesttun	Østre Nesttunvegen 16	12 NESTTUN	0	4
Spar	Vallavei 142	12 NESTTUN	0	2

Sveio**1 av 3 butikker (33%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Kiwi 626 Sveio	Sveio	12 SVEIO	1	1
Rimi Sveio	Sveio	12 SVEIO	0	2
Joker Førde	Førde	12 FØRDE I HORDALAND	0	2

Os**1 av 4 butikker (25%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rema 1000 Kuven Stasjon	Byr 85	12 OS	1	0
Rema 1000 Os	Idrettsveien 2	12 OS	0	1
Eurospar	Prestegardskogen 2 Amfi Senteret	12 OS	0	1
Meny Industriveien	Industriveien 2	12 OS	0	1

Fjell**1 av 1 butikk (100%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rema 1000 Ågotnes	Skjærgårdsvegen 1384	12 ÅGOTNES	1	1

Lindås**0 av 11 butikker (0%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Kiwi 831 Ikenbergen	Alverflaten	12 ALVERSUND	0	1
Rema 1000 Knarvik	Postboks 63	12 ISDALSTØ	0	1
ICA Supermarked Knarvik	Kvassnesvegen 42	12 ISDALSTØ	0	1
Kiwi 851 Knarvik	Knarvik Senter	12 ISDALSTØ	0	2
Rimi Knarvik	Kvernhusmyrane 7	12 ISDALSTØ	0	2
Rema 1000 Lindås	Lindås Senter	12 LINDÅS	0	1
Kiwi Lindås senter	Lindås senter	12 LINDÅS	0	1
Spar Seimstrand		12 SEIM	0	1
Joker Hundvin handel	Konglevoll	12 VÅGSEIDET	0	1
Vinmonopolet Knarvik	Kvassnesvegen 5	12 ISDALSTØ	0	1
Safari Knarvik Senter	Kvernhusmyrane 7a	12 ISDALSTØ	0	2

Austrheim**0 av 1 butikker (0%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Spar Fønnes Senter	Fønnes Senter	12 FONNES	0	1

**Møre og Romsdal
Vestnes****31 av 44 butikker (70%)
2 av 3 butikker (67%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Kiwi 838 Vestnes	Brugata	15 VESTNES	0	4
Coop Prix Vestnes	Vestnes	15 VESTNES	2	0
Rema 1000 Vestnes	Vestnes	15 VESTNES	2	2

Ålesund**7 av 10 butikker (70%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Coop Obs! Ålesund	Moav. 1	6025 ÅLESUND	0	3
ICA Maxi Moa	Langelandsv. 25	6010 ÅLESUND	1	2
Kiwi 904 Moa	Langelandsv. 25	6010 ÅLESUND	2	1
Rema 1000 Moa	Langelandsv. 51	6010 ÅLESUND	1	2
Spar Spjelkavik	Spjelkavik	6010 ÅLESUND	2	2
Meny Lerstad	Lerstadv. 291	6015 ÅLESUND	3	0
Kiwi 832 Sundgata	Sundg. 8	6003 ÅLESUND	1	3
Kiwi 835 Kremmergården	Rasmus Rønnebergs g 6	6002 ÅLESUND	2	1
Kiwi 902 Spjelkavik	Boks 8201	6022 ÅLESUND	0	3
Spar Ålesund Storsenter	Rasmus Rønnebergs gate 21	6002 ÅLESUND	0	3

Kristiansund**8 av 13 butikker (62%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Bunnpris	Rensvik	6520 FREI	0	2
Rema 1000 Løkkemyra	Løkkemyrveien 2	6517 KRISTIANSUND N	0	2
ICA Maxi Kristiansund	Omagaten 160	6517 KRISTIANSUND N	0	2
Bunnpris	Trollsvingen 32	6511 KRISTIANSUND N	1	1
Bunnpris	Storskarven 2	6514 KRISTIANSUND N	0	2
Bunnpris	Lars Guttormsensgate 76	6510 KRISTIANSUND N	1	1
Rema 1000	Verkstedsvegen 11	6517 KRISTIANSUND N	1	1
Kiwi	President Christiesgate 19	6518 KRISTIANSUND N	1	1
Coop Marked	Frei	6523 FREI	1	1
Coop Mega	Arnulf Øverlandsgate 2	6509 KRISTIANSUND N	1	1
ICA Nær	Dalegata 50	6516 KRISTIANSUND N	1	1
Kiwi	Løkkemyrveien 1	6517 KRISTIANSUND N	0	2
Kiwi	Einerskaret 21	6520 FREI	2	0

Gjemnes**1 av 2 butikker (50%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Coop Marked Batnfjordsøra	Batnfjordsøra	6631 BATNFJORDSØRA	2	0
Bunnpris Batnfjord	Batnfjordsøra	6631 BATNFJORDSØRA	0	2

Molde**13 av 16 butikker (81%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Kiwi 834 Nordbyen	Råkhaugveien 2	6425 MOLDE	0	2
Bunnpris Fuglset	Frænavegen 107	6416 MOLDE	1	1
Coop Prix Granlia	Langmyrveien 81	6415 MOLDE	2	1
Kiwi 891 Langmyrveien	Langmyrveien 19B	6413 MOLDE	0	2
Bunnpris Kvam	Mekvegen 5	6411 MOLDE	2	0
ICA Nær Moldeliveien	Moldelivegen 97	6412 MOLDE	1	1
Bunnpris Sentrum	Fjordgata 1	6413 MOLDE	2	1
Rimi Roseby	Lingedalsveien 6	6415 MOLDE	1	1
Coop Mega Molde	Birger Hatlebakkvei 5	6415 MOLDE	3	0
Rema 1000 Fuglset	Enenvegen 1	6416 MOLDE	1	1
Kiwi Bergmo	Nøisomhedsvegen 38	6419 MOLDE	1	2
Bunnpris Årø	Eikremsvingen 2	6422 MOLDE	1	2
Kiwi 940 Grandfjæra	Grandfjæra 24b	6415 MOLDE	0	3
ICA Maxi Molde	Frænavegen 16	6415 MOLDE	1	2
Rema 1000	Gideonvegen 4	6412 MOLDE	2	1
Bunnpris Romsdalsgata	Romsdalsgata 7	6415 MOLDE	2	0

Sør-Trøndelag Trondheim

**1 av 5 butikker (20%)
2 av 5 butikker (20%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Vinmonopolet Munkegata	Munkegata 30	16 TRONDHEIM	0	2
Bunnpris Leuthen	Kongens Gate 56	16 TRONDHEIM	0	1
Rema 1000 Olav Tryggvasonsgate	Olav Tryggvasonsgate 15	16 TRONDHEIM	0	2
Rema 1000	Brøsetveien 177	16 TRONDHEIM	0	1
Bunnpris Munkegaten	Munkegaten 48	16 TRONDHEIM	1	1

Nord-Trøndelag Steinkjer

**9 av 16 butikker (56%)
5 av 10 butikker (50%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rema 1000 Nordia (Cuben)	Bogavegen 5	17 STEINKJER	2	0
Coop Prix Mære	gnr. 2929, bnr. 209	17 SPARBU	0	1
Bunnpris Dampsaga	Bogavegen 6	17 STEINKJER	0	1
Kiwi Nordsia	Bomvegen 8	17 STEINKJER	0	2
Coop Prix Beitstad	Vellamelen	17 BEITSTAD	0	1
ICA Nær Sprova	Sprova	17 BEITSTAD	0	1
Spar sentrum Steinkjer	Kongens gate 27	17 STEINKJER	1	1
Coop Prix Brygga	Brugata 2	17 STEINKJER	2	0
Bunnpris Sørli	Markusvegen 18	17 STEINKJER	1	0
Coop Prix Steinkjer	Industrivegen 5	17 STEINKJER	1	0

Verdal

3 av 5 butikker (60%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rimi Verdal	Haakon den VII alle 5a	17 VERDAL	0	1
Coop Mega Verdal	7650 Verdal	17 VERDAL	0	2
Coop Prix Ørmelen	Gamlevegen 1	17 VERDAL	1	1
Rema 1000 Verdal	Jernbanegata 11	17 VERDAL	1	1
Bunnpris Verdal	Jernbanegata 9	17 VERDAL	2	0

Inderøy

1 av 1 butikker (100%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Bunnpris Inderøy Røra	Røra	17 INDERØY	1	0

Nordland

Narvik

5 av 7 butikker (71%)
4 av 6 butikker (67%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
ICA Bjerkvik	Trollvikveien 24	18 BJERKVIK	0	2
Coop Mega Narvik	Bolasgt. 1	18 NARVIK	0	1
Rema 1000 Narvik	Postboks 284	18 NARVIK	1	0
Coop Prix Bjerkvik	Nordmoveien 2	18 BJERKVIK	1	0
Rema 1000 Rombaksveien	Postboks 114	18 NARVIK	1	1
Rimi Narvik Storsenter	Kongensgate 66	18 NARVIK	1	1

Evenes

1 av 1 butikker (100%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Bunnpris Bogen	Bergvikvn. 9	18 BOGEN I OFOTEN	1	0

Troms

Tromsø

14 av 45 butikker (31%)
7 av 25 butikker (28%)

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Balfjordsgata	Balfjordsgata 2	19 TROMSØ	0	1
Veita	Storgata 102	19 TROMSØ	0	1
Tromsdalen	Solstrandvegen 47	19 TROMSDALEN	0	3
Tromsdalen	Anton Jakobsens veg 1	19 TROMSDALEN	0	2
Marked Myreng	Myrengvegen 65	19 TROMSØ	0	1
Prix Håpet	Winston Churchills vei 86	19 TROMSØ	0	2
Håpet	Ørnevegen 9	19 TROMSØ	0	3
Hamna	Årevegen 2	19 TROMSØ	0	1
prix stakkevollan Senter	Utsikten	19 TROMSØ	0	2
Stakkevollan	Stakkevollvegen 321	19 TROMSØ	0	2
Stakkevollvegen	Stakkervollvegen 27	19 TROMSØ	0	1
Dramsveien	Dramsvegen 153	19 TROMSØ	0	1
Eide handel	Eidkjosen	19 KVALØYSLETTA	0	1
Supermarked Langnes	Huldervegen 8	19 TROMSØ	0	3
Prix Elverhøy	Gitt Jønssons veg 2	19 TROMSØ	1	1
Nær Storelva	Grønnegata 64	19 TROMSØ	1	0
Marked Tempogården	Storgata 67	19 TROMSØ	1	0
Nær Sorgenfri	Kvaløyvegen 103	19 TROMSØ	1	0
Prix Tromsdalen	Solstrandvegen 23	19 TROMSDALEN	0	3

Tromsø forts.

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Kvaløysletta	Manetvegen 12	19 KVALØYSLETTA	1	2
Jekta Øst	Helioveien 19	19 TROMSØ	0	1
Obs! Tromsø	Helioveien 19	19 TROMSØ	1	3
Tromsø Langnes	Heliovegen 4	19 TROMSØ	0	1
Kræmer	Stakkervollvegen 35	19 TROMSØ	1	1
Extra Bjerkaker	Strandvegen 140	19 TROMSØ	0	3

Måselv**1 av 4 butikker (25%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Prix Olsborg	Olstorg	19 BARDUFOSS	1	0
Rimi Andslimoen	Andslimoen	19 BARDUFOSS	0	1
Prix Andselv	Andselv	19 BARDUFOSS	0	1
Rema 1000 Bardufoss	Torgsenteret	19 BARDUFOSS	0	1

Bardu**1 av 3 butikker (33%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Bardu	Industriveien 2	19 BARDU	0	3
Nær Bardu	Fogd Holmboes gata 13	19 BARDU	0	1
Mega Bordu	Fogd Holmboes gata 38	19 BARDU	1	1

Harstad**17 av 19 butikker (89%)**

Butikk	Adresse	Post	Salg	Ikke salg
Rimi Sama	Flåtenveien 2	19 HARSTAD	1	0
Coop Marked	Havnegata 4A	19 HARSTAD	0	1
Coop Prix Harstad	Seljestadveien 59	19 HARSTAD	1	0
Coop Obs! Harstad	Verkstedveien 1	19 HARSTAD	1	1
Spar Harstad	Richard Kaarbøs plass 1	19 HARSTAD	1	0
Hartvik L Jørgensen	Strandåkeren 17	19 HARSTAD	0	1
Bunnpris Breivika	Ruggevikveien 17	19 HARSTAD	1	0
Rema 1000 Harstad	Bårnakkveien 1A	19 HARSTAD	0	2
ICA Supermarked Kanebogen	Skillevegen 5	19 HARSTAD	0	1
Spar Bergseng	Bergsengveien 27	19 HARSTAD	0	1
ICA Nær Harstadbotn	Landåsveien 11	19 HARSTAD	0	1
Coop Prix Fjordgata	Fjordgata 5	19 HARSTAD	0	1
Rema 1000 Kilamyra	Kila	19 HARSTAD	0	1

Juvente er en ungdomsorganisasjon som jobber for rusfri utvikling, fred, toleranse og like rettigheter for alle. Våre medlemmer er i hovedsak mellom 13 og 26 år, og har valgt en edru livsstil. Juvente er en partipolitisk uavhengig og religiøst nøytral organisasjon.

Juvente jobber politisk for å redusere rusproblemene i samfunnet, blant annet gjennom Skjenkekontrollen-kampanjen. I tillegg driver vi rusforebyggende arbeid gjennom FRISTIL og Kolon, og bistandsarbeid gjennom FORUT. Vi arrangerer også rusfrie aktiviteter for ungdom i hele landet hele året.

juvente.no

